

□ У прошлој години бруто домаћи производ по становнику Србије био је на нивоу од 52 одсто од просека Европске уније. Није се померио у односу претходну годину, а у претходних 10 година, од 2015. приближили смо се просеку са 40 на 52 одсто. С друге стране, цене у Србији су се много ажурније приближавали европском стандарду.

Иако делује као значајан напредак БДП-а по становнику, заправо, ако погледамо неке нама суседне и сличне земље, видимо да смо последњих десет година каскали.

Рецимо, Румунија је са 56 одсто просека ЕУ 2015. дошла до 78 одсто просека у 2025. години. Хрватска је са 61 одсто, дошла до 78 одсто у истом периоду, а Бугарска са 49 на 68 одсто.

Нашу причу деле и друге земље из региона које нису ушле у ЕУ. Црна Гора је за 10 година дошла са 42 на 54 одсто, Албанија са 30 на 43 одсто, док се за Северну

Македонију које су са 39 на 43 и БиХ са 31 на свега 36 одсто, слободно може рећи да су стагнирале у односу на остатак Европе.

Наравно, неке земље су и губиле релативну позицију, па је рецимо Грчка пала за 10 година са 69 на 68 одсто, а скоро све најбогатије земље Европе су, што је и логично, смањивале просек БДП по становнику.

Логично, јер се очекује да мање развијене земље расту брже, ако ни због чега другог, а оно због ниске статистичке основице.

Међутим, европска статистичка агенција еуростат, прати и стварну индивидуалну потрошњу (АИЦ) која би требало нешто боље да опише материјалну ситуацију домаћинства.

Према овом показатељу, стојимо тек нешто боље и према потрошњи налазимо се на око 57 одсто ЕУ просека. Мада релативни раст потрошње је знатно спорији, јер смо у односу на 2015. годину напредовали са свега осам процентних поена у односу на просек ЕУ.

Црна Гора је рецимо напредовала за 14, Бугарска за 22 поена, Хрватска за 16, а Румунија за чак 27 процентних поена.

Еуростат иде и даље у праћењу благостања европских домаћинства, па пореди и релативне цене роба и услуга у Европи. Према ценама смо знатно ближи ЕУ, него према доходу.

Тако се наше цене налазе на нивоу од 62,5 одсто просека ЕУ. Чак 10 процентних поена су цене више у односу на европски просек, него што је БДП по становнику, такође у односу на ЕУ просек.

Иако можда каскамо у БДП-у, по висини укупних цена смо испред и Бугарске и Румуније

и Црне Горе, а подразумева се да смо знатно скупљи од БиХ и Македоније.

Подаци о односу цена роба и услуга у Србији у односу на европске земље, отварају многа питања. На пример, како сиромашна (по БДП пер capita), а пољопривредна земља има цене хране скоро на нивоу просека ЕУ иако БДП по глави једва изнад половине просека?

Како и зашто су цене потрошачке електронике већ годинама међу највишим у Европи и зашто телекомуникационе услуге плаћамо скупље него већина европских земаља чија домаћинства имају много веће приходе?

Цене хране

Цене хране и безалкохолних пића су у Србији у 2025. години наставиле да се приближавају европском просеку дошле су на 97 одсто тог просека. Које економске силе су довеле до тога да су просечне цене хране у Србији за 18 одсто више него у Румунији. Расположиви доходак сигурно није.

Чак 11 европских земаља имало је јефтинију храну и безалкохолних пића од Србије, а међу њима и Бугарска, Мађарска, Пољска, Словачка, Чешка и Шпанија (чији су БДП по становнику на 92 одсто просека ЕУ)–.

Неко би могао рећи да је то последица високих субвенција које ЕУ даје својим пољопривредним произвођачима, али зашто онда и БиХ, ЦГ и на крају Македонија, где су цене хране 25 одсто ниже од просека ЕУ, имају јефтинију храну од Србије.

Ако погледамо по категоријама, цене меса у Србији су 14 одсто мање од просека ЕУ, а становници 12 европских земаља има јефтиније месо него наши грађани, и то се углавном односи на земље некадашњег Источног блока, од Балтика, преко Пољске, Румуније и Мађарске, па до држава бивше Југославије.

Зато млеко плаћамо добрано скупље од европског просека. У прошлој години цена млека у Србији била је 7,2 одсто виша од просека ЕУ. А млеко у нашим продавницама било је скупље него у Финскј, Белгији, Холандији, Мађарској, Словачкој, Француској, Пољској, Чешкој, али и Црној Гори, БиХ, и С. Македонији.

Истовремено, произвођачи млека у Србији су прошле године протестовали због ниских откупних цена и прекомерног увоза млека и млечних производа.

Код воћа и поврћа Србија је на свега четири одсто испод просечних цена у ЕУ. Са тим ценама смо били на нивоу цена у Мађарској, Португалу, Кипру и малтене Данској.

С друге стране, С. Македонија је на свега 52,4 одсто просека ЕУ, Румунија на 65,5 што значи да су 35 одсто јефтинији од ЕУ просека и 30 одсто јефтинији од нас.

Даље, БиХ, Чешка, Црна Гора, Словачка, Словенија, Грчка, Хрватска, Бугарска, Пољска, Холандија... сви су имају јефтиније воће и поврће него у Србији. Просто је невероватно да је пролећни мраз прошле године погодио само нас.

Само две године раније, цене воћа и поврћа биле су биле на 81,4 одсто просека ЕУ.

Већ је уобичајено да су алкохол и дуван скупии у развијеним, а јефтини у сиромашним земљама. То показују и подаци еуростата.

У Македонији су просечне цене алкохолних пића и дувана 41,5 одсто манеј од просека ЕУ, Турска је на сличном нивоу, а БиХ, Црна Гора и Бугарска су од 30 до 35 одсто јефтинији од просека. У Србији цене ових производа су 27,5 одсто јефтиније од просека ЕУ.

С друге стране, на Исланду су најскупљи у Европи 130 одсто скупљи од просека, у Норвешкој 103 одсто, а у Ирској 102 одсто.

Одећа и обућа

Цене одеће и обуће у Србији бележе висок релативни раст последње три године. Док смо 2023. били на 87,1 одсто просека ЕУ, прошле године смо стигли на 94,1 одсто, па се скупље облачимо у просеку него Холанђани ли Португалци, да не говоримо од Шпанији, Румунији или Мађарској. Као по правилу најскупљи смо у региону, међу земљама које нису у ЕУ.

Комуналије

Област у којој смо и даље међу најјефтинијима у Европи су енергија и комуналије.

Наиме, просечне цене становања, снабдевања водом, струјом, гасом и другим горивима у Србији је прошле године било на свега 38,8 одсто европског просека. Такође, за две године релативно смо поскупели према просеку ЕУ за свега око један процентни поен.

Ту су од Србије јефтинији само БиХ, С. Македонија и Турска. Чини се да је овде и највећи распон у ценама између земаља. Тако је најјефтинија БиХ са 29,5 одсто просека док је најскупља Швајцарска са 213,1 одсто просека, што је више него два пута скупље од просека који, рецимо представља Естонија у овој области.

Ако искључимо становање, само струја, гас и друга горива (не мисли се на деривате нафте) су на половини европског просека. Само Црна Гора, БиХ, Мађарска и Турска имају јефтинију енергију од Србије у Европи.

Нешто скупљи од нас били су Албанија и С. Македонија, и изненађујуће на први поглед, Норвешка.

Прошле године најскупља је била Немачка са са 22,4 одсто скупљом енергијом од просека ЕУ.

У односу на 2023. годину енергија у Србији у односу на европски просек поскупела је брже за 3,4 процентна поена.

Гориво

Када се ради о гориву за транспорт, бензину и дизелу, цене у Србији прошле године биле су близу просека ЕУ. Гориво у Србији било је за свега око четири одсто јефтиније од просека ЕУ. Поређења ради, две године раније, 2023, та разлика је била девет одсто. Јефтиније гориво прошле године у просеку су плаћали становници 20 европских (ЕУ и не-ЕУ) земаља, а 14 их је плаћало скупље гориво од становника Србије.

Разлика у просечној цени горива у Србији и најјефтинијој Турској била је 29 одсто, а у односу на Северну Македонију гориво код нас је било скупље за 24 одсто. Сви остали наши суседи, сем Албаније, плаћали су јефтиније гориво прошле године. Најскупље гориво 2025, плаћали су Исланђани, 28,4 одсто више од просека ЕУ.

Електроника и кућни апарати

У Србији је својевремено, пре шест година, Комисија за заштиту конкуренције покренула поступак испитивања конкуренције на тржишту потрошачке електронике. Један од повода је било то што су 2019. године према подацима еуростата цене биле за 13 одсто више од просека ЕУ и знатно више него рецимо у Мађарској где је био већи ПДВ.

Уследиле су и неке минималне казне, али коликог су ефекта имали најбоље показују подаци еуростата за прошлу годину. Наиме, потрошачка електроника, компјутери, аудио и видео опрема, у Србији су за истих 13 скупљи од просека ЕУ као пре шест година. При томе, 2023. године, електроника је била чак 18,5 одсто скупља од просека ЕУ.

Заправо, у просеку, у Европи електронику скупље плаћају само Данци (13,6 одсто више од просека), Французи (16,5 одсто), Турци (18 одсто) и Исланд, чак 37 одсто.

Што се тиче кућних апарата и беле технике, у просеку је плаћамо „само“ три одсто скупље од просека ЕУ, и рецимо осам одсто скупље од Холанђана и десетак и више одсто него у Балтичким државама.

Најскупљи смо у региону и по питању намештаја, а на 94,3 одсто смо проека ЕУ.

Можда је време да се подсетимо да је БДП Србије по становнику на 52 одсто просека ЕУ.

Транспортне услуге смо плаћали 20 одсто јефтиније од просека ЕУ, али и 20 одсто скупље него Мађари или Албанци.

У још једној, све значајнијој области у кућним буџетима, грађани Србије плаћају услуге скупље од већине европских колега. Као и код других производа и услуга, то можда има везе са конкуренцијом, или одсуством исте.

Комуникације

Тако, за комуникације, где се углавном налазе услуге телекомуникационих оператера, у 2025. години смо плаћали у просеку 6,1 одсто више од просечног Европљанина. Ове услуге су најскупље у развијеним земљама северне и западне Европе, а најскупље у Белгији, 46,5 одсто више од просека ЕУ.

С друге стране Румуни плаћају 44 одсто мање од просека ЕУ, а занимљиво је да су цене ових услуга у Италији 11 одсто испод европског просека.

Зато су ресторани и хотели у Србији за око 35 одсто јефтинији од ЕУ просека, а слично је и у региону. Најјефтинији су Албанија која је за 47 одсто и Бугарска 45 одсто јефтинији од просека ЕУ.

(Данас)